

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТАНЫМДЫҚ-АҒАРТУШЫЛЫҚ,
ҒЫЛЫМИ-ӨДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

БІЛІМ ШЫҢЫ- ҒЫЛЫМ СЫРЫ

2024 қыркүйек айындағы
№5 тоқсандық
жинақ саны

ЕСЕН Бақыткүл Артыққызы,
бас редактор.

1 бет

ҚЫРКҮЙЕК – ЕҢБЕКҚОРЛЫҚ ЖӘНЕ КӘСІБИ БІЛІКТІЛІК АЙЫ

УДК 37.0
ББК 74.00
Б94

Редакция алқасы

Бас редактор:
ЕСЕН Бахыткүл Артыққызы

Шығармашылық директор:
БЕКЗАТ Рүстем

Бас редактордың орынбасары:
БИҒАРАЕВ Жарқынбек

Тілші:
УСИПОВА Жанна
ТАСТАНБЕК Аяулым

Дизайнер:
АНАРКУЛОВ Ислам

«БІЛІМ ШЫҢЫ-ҒЫЛЫМ СЫРЫ» Республикалық танымдық-ағартушылық,
ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журналының тоқсандық жинақ саны
2024 қыркүйек айындағы №5 тоқсандық жинақ саны
Шымкент: ЖК "Шың" Баспаханасы, 2024 жыл. - 87 бет.

ISBN 978-601-373-131-5

«Білім шыңы-Ғылым сыры» Республикалық журналының
тоқсандық жинақ саны жаңашыл, білікті, кәсіби шеберлігі жоғары
педагогтердің озат тәжірибесін республика көлемінде тарата отырып, ұстаз
мәртебесін көтеріп, оларды қоғамда таныту мақсатында шығарылып отыр.
Сондай-ақ, әрбір мұғалім еліміздегі жаңашыл ұстаздардың бай
тәжірибесімен, еңбектерімен танысып, өз ісінде шеберлікпен пайдалануына
бұл жинақ журналдың көмегі зор.

ISBN 978-601-373-131-5

УДК 37.0
ББК 74.00
Б94

рибе қорытындысы да пайдаланылып отыр бірақ
зге алынып отырғаны басқа материал математи-
ы оқытудың жаңа әдістері ғылыми зерттеудің
ижесі болып отыр, өйткенде математика ғылымы-
н өзіндегі жаңа бағыттар мен психология

педагогикалық зерттеулердің табыстары ескеріледі
Ғылыми зерттеулердің нәтижелері алдымен жеке
мұғалімдердің іс тәжірибелерінде тексеріледі, ал
содан кейін тиімді болып табылған әдістер көпшілік
мектептерде енгізіледі.

Озат тәжірибе

Озат тәжірибе

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ЖАЗУЫ

ДАНАКАБАЕВА Мая Рахманқызы,
№136 жалпы орта білім беретін мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Шымкент қаласы

Қазақ қоғамының саяси, мәдени өміріндегі орны
айрықша ірі тұлға – Ахмет Байтұрсынұлы, алдымен,
халқының өз тұсындағы рухани көсемі, өз сөзімен
айтқанда, «адалдықтың тұқымын себуші» парасатты
перзенті деп танылады. Ол – бүгінде тұтас бір
институттың немесе ондаған авторлар ұжымының
жұмысын бір өзі істеген еңбек иесі, атап айтсақ, А.
Байтұрсынұлы – сол кезеңдегі алты миллион қазаққа
ұлттық жазу жасап берген реформатор; қазақ бала-
ларының ана тілдерінде оқуына күш салған қоғам
қайраткері; ұлттық мектептерде балалардың өз тілінде
сауатын аштыратын «Әліпбилердің», әрі қарай
оқытатын оқулықтардың авторы; ұлттық ғылым
саласы – қазақ тіл білімінің іргетасын қалаушы
лингвист-ғалым; қазақ әдебиеттану теориясын
тұңғыш рет ұсынушы филолог-ғалым; халқының
мәдениет тарихын зерттеуші тұңғыш мәдениет-
танушы- ғалым; ана тілін оқыту әдістемесін жаңа
сипатта ұсынушы жаңашыл-педагог; осы күнгі ұлттық
академиямыздың іргетасын қалап, Қазақстан
ғылымын ұйымдастырушылардың бірі; қазақ тілі мен
әдебиетінің тұңғыш профессорларының бірі.
Осылардың барлығының үстіне ол – қазақ сөзінің
күдіретін танытқан сөз зергері – ақын, кезінде
«көсемсөз» деп аталған жаңа жанрдың көпбастау-
шысы, ірі публицист, қазақтың ән-күйін жақсы білген
өнер иесі.

А.Байтұрсынұлының осындай көп қырының біріне
– ұлттық жазу мен оқу-ағарту ісіндегі тарихта теңдесі
жоқ қызметіне оқырман назарын аудартамыз. 1929
жылы «жаңа дәуірдің», «советтік мәдениеттің»,
қысқасы, коммунистік саясаттың тепкінімен латын
жазуына алмастырылған қазақ әліпбиінің тарихы
қалың жұртшылыққа аян. Қазақтың ұлттық жазуын
түзу үшін сол әліпбидің қазақ тілінің дыбыс жүйесіне
сай болуын көздеу керектігін ғалым жақсы біледі, ал
қолданып отырған таңбалар жүйесі осы калпында
қазақ тіліне қолайлы емес екендігін де терең танып,
оны ана тілімізге икемдеп, қайта түзуге кіріседі.
Демек, халқымыздың бұрыннан сан ғасыр бойы
пайдаланып келген араб әліпбиін негіз етіп алады.

Мұның қисыны бар-ды: біріншіден, халық бұрынғы
жазба мұраларынан, бұрынғы жазу-сызу дәстүрінен
және туысқан түркі халықтарының да мәдени
қазынасынан қол үзіп қалмау мұраты көзделді. Қазақ
халқының да XX ғасырдың алғашқы онжылдық-
тарына дейін аз ба, көп пе жазба дүниесі болды,
қазақтың мұсылманша сауаттылары бұрынғы-сонғы
түркі жазбаларын еркін оқи алатын болды. Міне,
осылардан бірден қол үзіп кету, яғни түр-түрпаты
мүлде басқа жазуға, айталық, латынға немесе
кириллица деп аталатын жазуға көшу білім-ғылымға
талпына бастаған, өзге елдермен терезе теңестіруге
күлшына түскен, қысқасы, «қазан аузы жоғары
тұрған» қазақ халқының мәдени-рухани дамуына кері
әсер етуі сөзсіз еді. Екіншіден, Ахан сияқты терең
білімді, аса ақылды адам гәп жазу таңбаларының
түрпатында немесе оңға не солға қарай жазылатын-
дығында емес, сол таңбалардың ұлттық тілдік дыбыс
жүйесіне сай келуінде және осы әліпбимен жазудың
дұрыс тәртібін, яғни емле ережелерін сәтті түзуде
екенін жақсы түсінді. Сондықтан қазақ жұртының көзі
үйреніп, қолы жаттыққан араб таңбаларының ішінен
қазақ тілінің дыбыстық табиғатына сай түсетіндерін
таңдап алып, араб, парсы сөздеріне ғана тән
таңбаларын шығарып тастап, араб жазуында жоқ
бірен-саран таңбаны жаңадан қосып, мүлде соны
әліпби түзді.

А.Байтұрсынұлы түзген әліпбиді оның алғашқы
ұсынылған кезінен бастап қазақ жұртшылығы, әсіресе
сол кезеңдегі мұғалімдер қауымы еш талассыз бірден
қабылдады, оны іс жүзінде қолдана бастады. Мысалы,
1915 жылдың бір өзінде бұл жазумен 15-тей кітап
басылып шығыпты. Сондай-ақ Ахан ұсынған «жаңа
емле» 1913 жылдардан бастап мұсылман медресе-
лерінде де, қазақ-орыс мектептерінде де қолданыла
бастайды. Бұған онды ықпал еткен жайттардың бірі –
А. Байтұрсынұлы 1910 жылдары жазу таңбаларын
түсіндіретін «Баяншы» атты құрал мен кейінірек
«Әліпби астары» атты әдістемелік еңбектерді жарыққа
шығаруы және 1914-1915 жылдардан бастап қазақ
мектептері үшін «Оқу құралы» (қазіргі «Әліппе»),

Мазмұны

Алдың тамыз айынан бастап шыға бастады.

Ақпарат редакторы:
Бақыткүл Артыққызы

Техникалық редактор:
АТ Рүстем

Редактордың орынбасары:
АРАЕВ Жарқынбек

Дизайнер:
ИПОВА Жанна
СТАНБЕК Аяулым

Дизайнер:
АНАРКУЛОВ Ислам

Журнал Қазақстан Республикасының
Инвестициялар және Даму Министрлігі
Байланыс, Ақпараттандыру және Ақпарат
комитетінде тіркелген.
Тіркеу куәлігі №15454-Ж (01.07.2015)

Жазылу индексі: 74871
Редакцияға келіп түскен
автордың мақалалары редакцияның
кезқарасын білдірмейді.
Түпнұсқа редакция архивінде сақталады.
Кейбір суреттер мен мәліметтер
интернеттен алынады.

Меншік иесі: ЖК "Шың" Баспаханасы.

Журнал 2024 жылы қыркүйек

ЖК "Шың" баспаханасында

басылып шықты.

Мекен-жайымыз:

Қазақстан Республикасы,

Шымкент қаласы,

Ғ.Орманов көшесі 10/1

Байланыс телефондары:

+7 (7252) 77 20 10

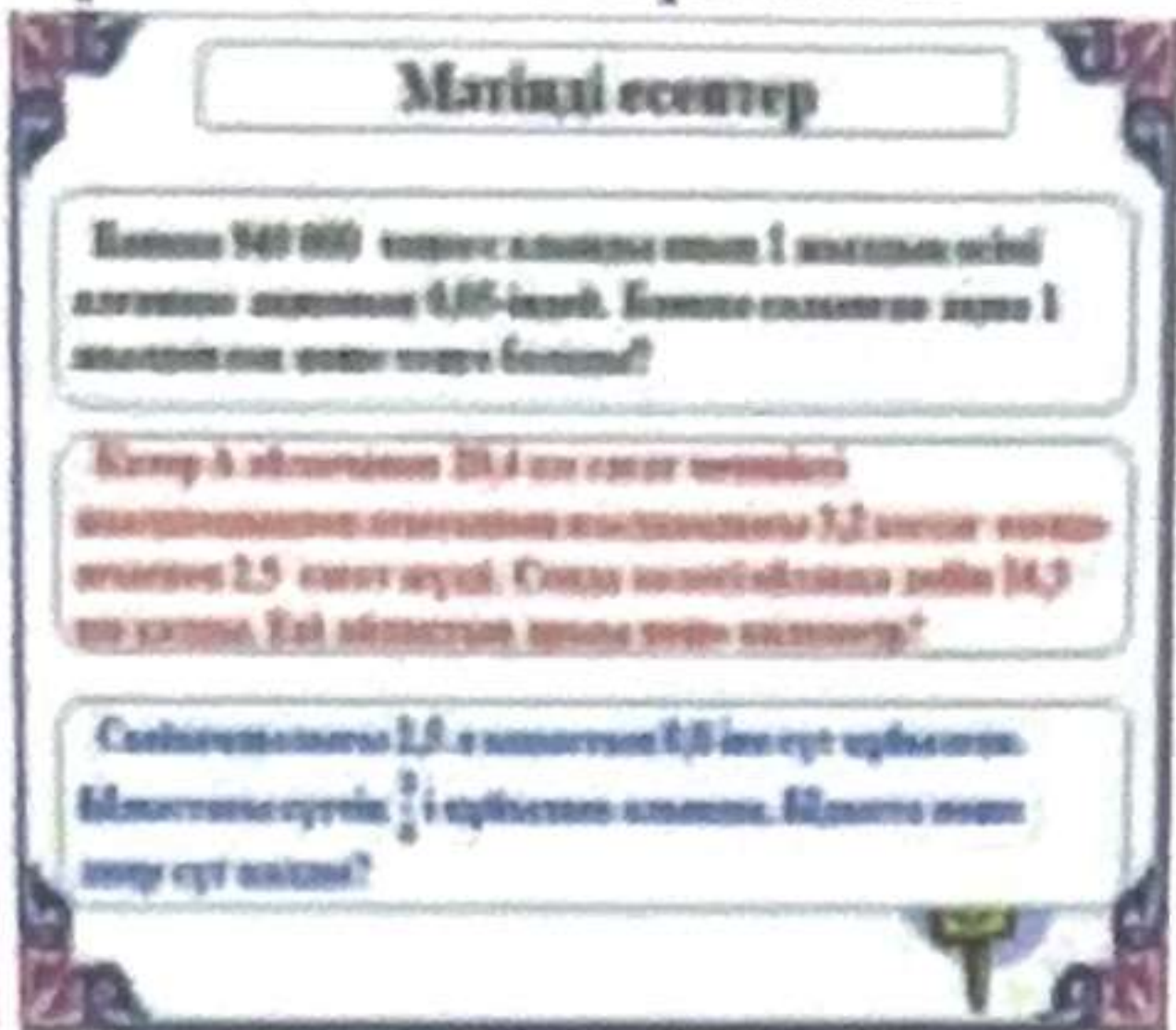
Ұялы тел.: +7 701 590 79 16,

+7 778 625 20 78

эл.пошта: bilimshini.kz@mail.ru

сайт: www.bilim-shini.kz

ЕСЕН Бақыткүл Артыққызы.....	1
АБДУЛЛАЕВА Шахноза Хакимжановна.....	2
МЫРЗАХАСЫМ Нұрила Махсұтқызы.....	3
ЖАНТАЕВА Гулнар Жандарбекқызы.....	4
КАРЖАУОВА Маржан Жандаровна.....	6
АНАРМЕТОВА Гулноза Файзахматовна.....	7
БИНАЗАРОВА Сабахат Негматжановна.....	9
ДАНАКАБАЕВА Мая Рахманқызы.....	11
ИЛЬЯСОВА Айгана Казбековна.....	12
ҚАЙЫП Сымбат Ержанқызы.....	13
МҰХТАР Нұрсұлу Сардарбекқызы.....	15
РУСТЕМОВА Халида Турдалиевна.....	16
ТАРТАЕВА Гулнур Бекмуратовна.....	18
УТЕЛБАЕВА Айнура Калдыбековна.....	20
ЮНУСОВА Нигора Курбаналыевна.....	22
ЗУЛЬПЫХАРОВА Индира Романовна.....	25
АЛТАЕВА Ләззат Сейдахасамқызы.....	27
АЛТАЕВА Ләззат Сейдахасамқызы.....	29
САДЫКОВА Дана Жарылкасыновна.....	31
САЛА Қаршыға Пірмахамбетқызы.....	33
АБДУРАЗАКОВА Сапура Фурхаджановна.....	35
КЕМЕЛОВА Салима Нурматовна.....	37
ЕРЕЖЕПОВА Шолпан Кадирбаевна.....	38
ЕРЕЖЕПОВА Шолпан Кадирбаевна.....	39
ДЖАУЛБАЕВА Маржан Нурлыкуловна.....	41
МУСТАПАЕВА Гаухар Мухамедраймовна.....	42
РАСИЛОВА Лаура Аманхановна.....	43
ЧИНИБЕКОВА Гульбахра Камаловна.....	45
БУРЫЛША Елдар Бактыбекұлы.....	48
БАРАТОВА Турсуной Сейтжановна.....	49
БАГАУТДИНОВА Римма Файльевна.....	50
СОЛТАЕВА Бейбит Елемесовна.....	52
УТЕЛБАЕВА Рыскул Полатовна.....	54
ШАТЫРБЕКОВА Ляззат Алкебаевна.....	56
ИСАЕВА Оксана Владимировна.....	58
КУНПЕИСОВА Дина Турдалиевна.....	60
ДАНДИБАЕВА Лаззат Жанбайқызы.....	62
ДАУРБАЕВА Карлығаш Ергешбаевна.....	64
ЕЛТАЕВА Нәзік Мұратбекқызы.....	66
КАРСАКОВА Бактыкул Пердебаевна.....	68
КУЛМАТОВА Гульжан Куралбаевна.....	70
МЕЙРАМХАНОВА Нургул Ергалиевна.....	72
САПАРОВА Гулшат Асханбековна.....	75
ТАШ Зәуре Беканқызы.....	76
ХАЙДАРОВА Кумушой Бахитовна.....	78
БАЗАРБАЕВ Бахрам Бабаханович.....	80
НҰРЖАНБАЕВ Әбдірахман Амангелдіұлы.....	83
ТЛЕМИСОВА Урдана Базарбаевна.....	85

	 «Мәтінді есептер» кезеңінде әр топқа бір мәтін есептен таратамын. 			
Сабақтың соңы	Жаңа материалды нысықтау. Тест тапсырмасы. Үйге №857 	Тестік тапсырма. 1. Ондық бөлшектерді көбейт $0,7 \cdot 0,3$; А) 2,1 В) 0,21 С) 2,01 2. Есепте $5,6 \cdot 1,2$; А) 6,72 В) 67,2 С) 672 3. Ондық бөлшектерді көбейт: $4,5 \cdot 0,2$ А) 0,9 В) 0,09 С) 9 4. Азайтуды орында $15,3 - 0,3$; А) 5 В) 15 С) 10 5. Есептеңдер $4 - 2,6$; А) 2,6 В) 1,4 С) 6,6 6. Есепте $0,8 \cdot 4,6$; А) 3,68 В) 36,8 С) 0,368 7. Есептеңдер $0,6 \cdot 8$; А) 4,8 В) 0,48 С) 4,08	Оқушылар кері байланыс парағын толтырады, өзін бағалайды.	

КЕШЕГІ ҚИЯЛ — БҮГІНГІ ШЫНДЫҚ

ДАНАКАБАЕВА МАЯ РАХМАНҚЫЗЫ,
№136 жалпы орта білім беретін мектебінің
қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі.
Шымкент қаласы

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	7.1.5.1. Проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау; 7.4.5.1. Сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелесуші) дұрыс қолдану (Сұрау белгісі).
Сабақтың мақсаты	Проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап береді, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстырады, талқылайды; Сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелесуші) дұрыс қолданады (Сұрау белгісі)
Құндылықтарға баулу	Ұлттық мүдде құндылығы: Қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту, қоғам игілігі үшін қызмет ету. Ар-ұят құндылығы: Адал еңбекті құрметтеу, сөзіне берік, ісіне адал болу, шешім қабылдай білу

ГРАМОТА

“БІЛІМ ШЫҢЫ-ҒЫЛЫМ СЫРЫ”
Республикалық танымдық-ағартушылық,
ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журнал
Тіркеу куәлігі №15454-ж (01.07.2015)

ОҚУ МЕН ТӘРБИЕ ҮДЕРІСІН ДАМУДА
КРЕАТИВТІЛІК ТАНЫТА ОТЫРЫП БҰҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТ
ҚҰРАЛДАРЫНДА ОЗЫҚ ІС-ТӘЖІРИБЕ ҮЛГІСІН ЖАРИЯЛАП,
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІГІН ЖОҒАРЫ ДЕҢГЕЙДЕ
ТАНЫТҚАНЫ ҮШІН

Шымкент қаласы
№136 жалпы орта білім беретін мектеп
ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ ПӘНІ МҰҒАЛІМІ
ДАНАКАБАЕВА МАЯ РАХМАНҚЫЗЫ

МАРАПАТТАЛАДЫ

Бас редактор

Б.А.Есен

9252

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ, 2024

Педагогтер мен балалардың
ғылыми-әдістемелік,
танымдық-тәрбиелік журналы

ГРАМОТА

БІЛІМДІ ҰЛТ ТӘРБИЕЛЕУ ІСІНДЕГІ ОЗЫҚ ІС-ТӘЖІРИБЕСІН
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ «БІЛІМДІ ҰЛТ — EDUCATED NATION» ЖУРНАЛЫНДА
ЖАРИЯЛАЙ ОТЫРЫП ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШЕБЕРЛІГІН ЖОҒАРЫ ДЕҢГЕЙДЕ
ТАНЫТҚАНЫ ҮШІН ЖӘНЕ БІЛІМ САПАСЫН КӨТЕРУДЕГІ АДАЛ ҚЫЗМЕТІ ҮШІН

ШЫМКЕНТ ҚАЛАСЫ
№136 ЖАЛПЫ ОРТА БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕП
ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ ПӘНІ МҰҒАЛІМІ

ДАНАКАБАЕВА МАЯ РАХМАНҚЫЗЫ

МАРАПАТТАЛАДЫ

Бас редактор

Б.А.Есен

Тіркеу №9253

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ, 2024

«Шымкент қаласы білім, спорт және бюджеттік мекеме қызметкерлерінің жергілікті кәсіптік одағы»
қоғамдық бірлестігі

АЛҒЫС ХАТ

Құрметті Данакабаева Мая Рахманкүловна!

Сізді «Ұстаздар күні» мерекесімен шын жүректен құттықтаймын!

Дүниедегі мамандық атаулының төресі – ұстаздық. Әрбір адам жүрегінің түпкіріне жылулық нұрын, көңілдің шапағатын төгетін аяулы тұлға бейнесімен ұштасатын ұғым. Мұғалім барлық мамандық иесін тәрбиелейтін, оқытып үйрететін мейірімді абзал жан иесі.

Әлемдегі теңдессіз мамандық саналған осы саланың ыстығы мен суығына төзіп, болашақ маман иелерін тәрбиелеудегі еңбегіңіз үшін алғысымды білдіремін.

Болашақтың басшысы да, ақыны мен батыры да ұстаз берген білім мен тәрбиеден нәр алып, үлкен өмірге қадам басады. Осы орайда таудай қиындықтарды тастай домалатып, білім беру ісіңіздегі еңбектеріңізге толағай табыс, шығармашылық шабыт тілеймін. Отбасыңыз аман, деніңіз сау болсын!

Төраға:

М.Жүзімбаев

№ 581

Шымкент - 2024 ж.

АЛҒЫС ХАТ

“ҰЛЫ-ТҰЛҒА” РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫЛЫҚ
БАСЫЛЫМЫНЫҢ РЕДАКЦИЯСЫ ҰЙЫМДАСТЫРҒАН ҚАЗАҚ
ХАЛҚЫНЫҢ ҰЛЫ АҒАРТУШЫ, ФИЛОСОФ, АҚЫНЫ АБАЙ
ҚҰНАНБАЕВТЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫН КЕҢІНЕН НАСИХАТТАУ
МАҚСАТЫНДАҒЫ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ “АБАЙ ОҚУЛАРЫ”
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ КОНКУРСЫНА ШӘКІРТТЕРІН ҚАТЫСТЫРЫП,
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ БАЙЛАНЫС ОРНАТҚАНЫ ҮШІН

Данакабаева Мая Рахманкуловна

МАРАПАТТАЛАДЫ

“ҰЛЫ ТҰЛҒА” редакциясының
бас редакторы

Ержан Н.Е.

@ҰЛЫ ТҰЛҒА

Тіркеу нөмірі: №0496

2025 жыл

Алматы қаласы